

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Nyírpilis

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

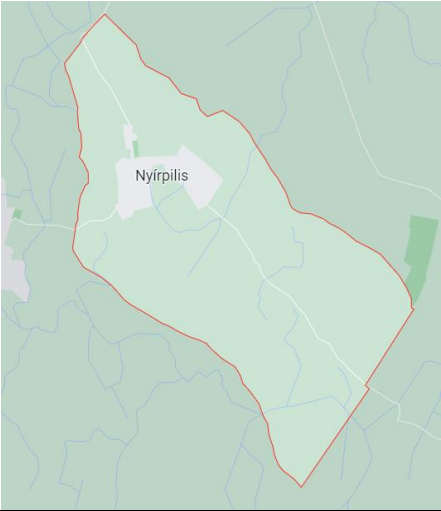
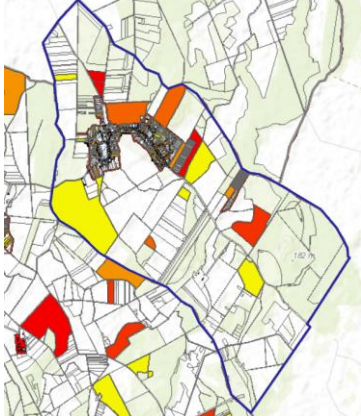
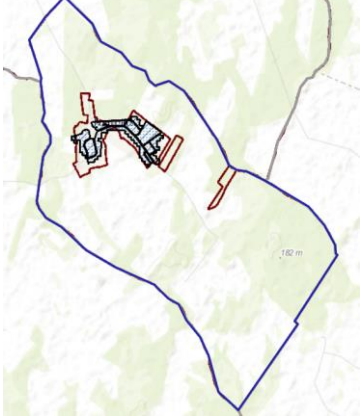
Nyírpilis

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Nyírbátori járás

Szervezet neve: Tutor Alapítvány a Betegek és Szegények Megsegítéséért

Dátum: 2022.05.20.

	<p>Terület: 1634 nm Lakónépesség: 1037 fő Jogállás: község Járás: Nyírbátori Megeye: Szabolcs-Szatmár-Bereg</p> <p>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p> <p>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN/NEM</u></p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
	
<p>Eladósodottság-térkép</p>	<p>Szegregátum-térkép</p>

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Nyírpilis	
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg	
Járás	Nyírbátori	
Programba vonás köre	1	
Szervezet neve	Tutor Alapítvány a Betegek és Szegények Megsegítéséért	
Lakosságszám (2021)	924	
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	109%	
15 év alattiak aránya (2021)	32,1%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	97%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	8%	
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	113%	
Lakásszám (2011)	224	
Üres lakások száma (2011)	31	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	715	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	191	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	715	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	191	
Lakások száma (2019)	224	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	132	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	0	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	187	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	44	
WC nélküli lakások száma (2011)	107	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	5	
Egy szobára jutó lakó (2021)	2	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	463108 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	116%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	2000000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	7	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	8	

1 A település leírása

1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

Nyírpilis település Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében, a Délkelet Nyírségben helyezkedik el, a Nyírbátori Járásban, Nyíregyházától 50 km-re, Nyírbátortól alsóbbrendű úton közelíthető meg, a távolság 11 km. Nyírpilis 1922-től a Nyírbátori járás Piricse körjegyzőségében található a hozzá tartozó településekkel. 1970 óta Piricse társközsége, mely 1990-ben szűnik meg az új önkormányzati rendszer kialakulásával.

Nyírpilis településen jelenleg 1037 fő él, 256 háztartásban, mindösszesen 220 lakóházban. Jellemző, hogy több generáció él egy fedél alatt. A Jelenlét programot működtető Tutor Alapítvány települési diagnózisa és a terepi munkája során szerzett információi alapján 220 háztartásban (85%) élnek cigány családok.

A településről az elvándorlás jellemző, ugyanakkor a születések számának emelkedése miatt a lakosság száma folyamatosan emelkedő tendenciát mutat.

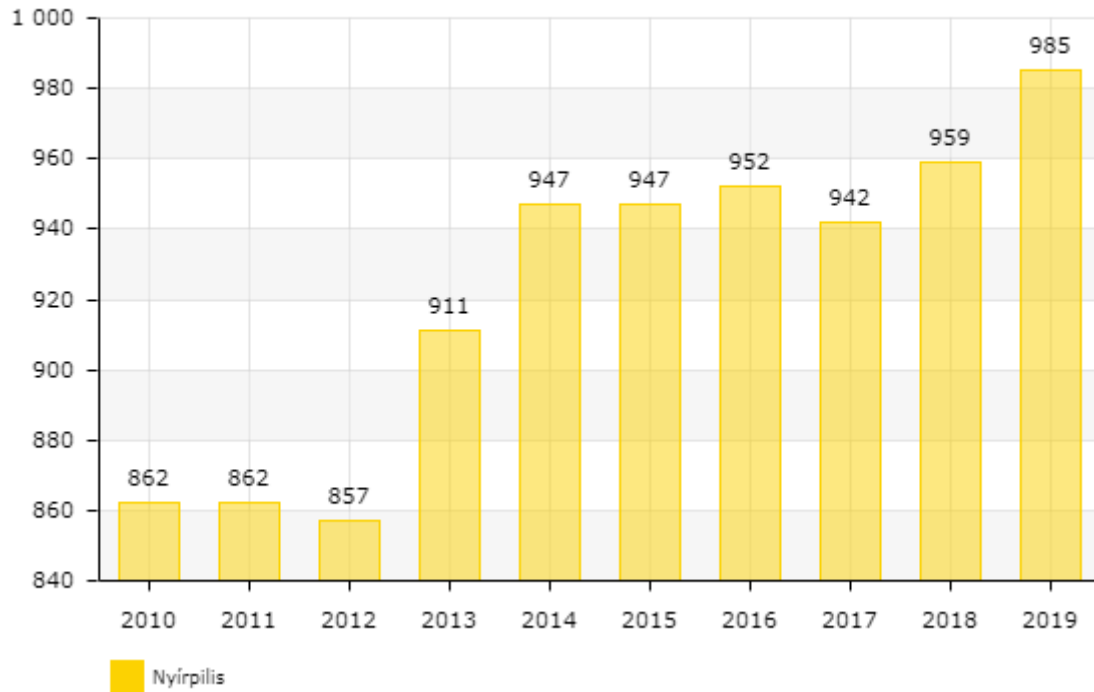
Nyírpilisen 555 fő nagykorú, a lakosság 42,1 %-a, azaz 404 fő pedig 18 év alatti. A háztartások közel 70 %-ában (69,9%), 179 háztartásban nevelnek gyermeket, ebből 32 háztartásban 3 vagy több kiskorú él.

Nyírpilis egyre fiatalodó, ugyanakkor gettósodó település, az óvodáskorú gyermekek 95 %-a, az általános iskola tanulóinak pedig 100 %-a cigány származású. A középiskolás korúak harmada, 31 fiatal tanul középiskolában nappali tagozaton, érettségit adó oktatásban és felsőoktatásban senki sem vesz részt.

A település kedvezőtlen anyagi helyzetét jól mutatja, hogy öregségi és rokkantsági nyugdíjban 78 fő részesül.

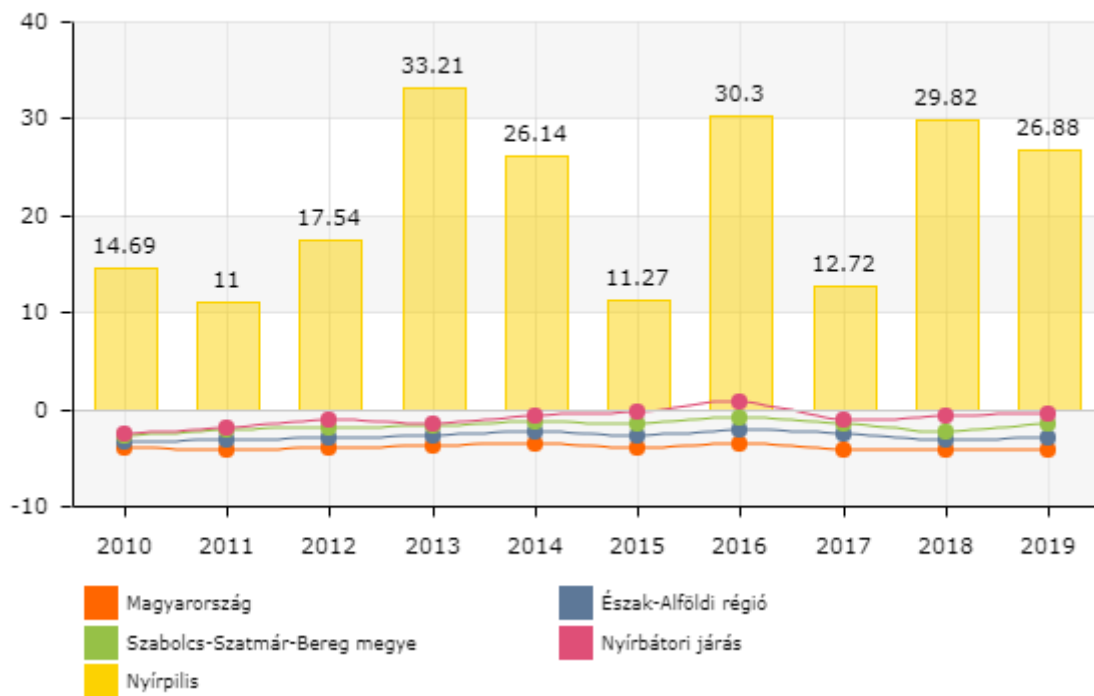
Az állandó népesség változása Nyírpilisen 2010-2019 között

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Természetes szaporodás és fogyás változása Nyírpilisen 2010 és 2019 között

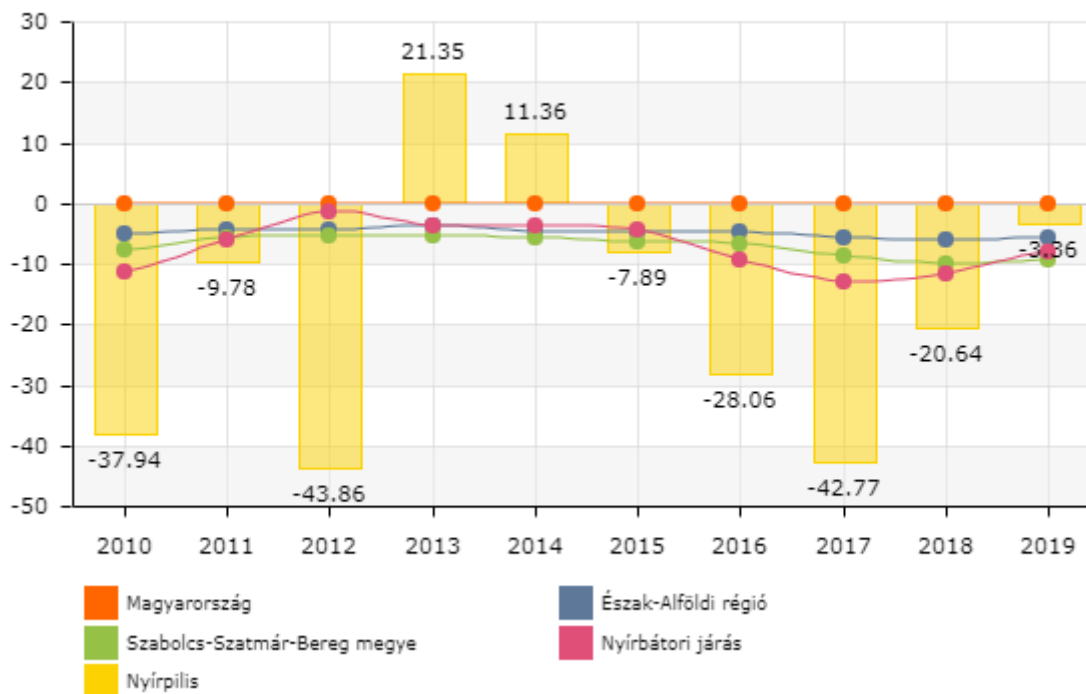
(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

S

Vándorlási egyenleg Nyírpilisen 2010 és 2019 között

(c) 2022 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

A település infrastrukturális és szolgáltatásokkal való ellátottsága

Nyírpilis a járási központtól, Nyírbátortól – amely egyben a településhez legközelebb eső nagyobb város is – mindössze 11 km-re fekszik, a közösségi közlekedés azonban nem megfelelő. Napi 4 buszjárat van a két település között, ezekből azonban csak 1 közvetlen járat. Az átszállások során átlagosan 30 perc a várakozási idő. Közvetlen buszjárat ezen kívül csak a szomszéd faluig elérhető (itt kell átszállni a nyírbátori járatra is), és egyetlen más település sem érhető el közvetlenül közösségi közlekedéssel.

Az autóval rendelkező falubeliek vállalnak alkalmi fuvarozást, ennek jelenlegi ára Nyírbátorba és vissza (2x11 km) 2500 Ft, de a viteldíj az út hosszától (és az utasok számától) függően a tízezer forintot is elérheti.

A településen a vezetékes víz, az áram és a gázszolgáltatás elérhető, csatornarendszer azonban nem került kiépítésre. A háztartások 90 %-a érintett közműtartozással, ezért a szolgáltatók nagyon sok lakásban szüneteltetik a víz és áramszolgáltatást. Csak becslések vannak arra vonatkozóan, hogy pontosan hány lakásban és milyen közmű elérhető, de a legpozitívabb becslés szerint is kb. 25 házban érhető el vezetékes víz, 10 házban vezetékes gáz és legfeljebb 100 házban, az összes ingatlan 45 %-ában van áramszolgáltatás (legálisan).

A főzést és fűtést a legtöbb helyen fatüzelésű kályhán, tűzhelyen (sparhelt, spór) oldják meg, vizet a közkútról visznek és illegálisan vételezik az áramot. Az áramszolgáltató rendszeresen megszünteti ugyan az illegális vételezést, de még aznap visszaakasztják a kampókat.

Az óvodába 2020-ban 62 gyermeket írtak be, ebből csak 20 jár rendszeresen. Emiatt az iskolaérettség elérése szinte reménytelen, mivel otthon nem tudnak megfelelően foglalkozni a gyermek értelmi és mozgáskoordinációs fejlődésével. A Tutor Alapítvány és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat fejlesztő szakemberekkel segíti az óvodapedagógusok munkáját.

A nyírpilisi általános iskolában jelenleg 146 gyermek tanul, a tanulók 100%-a roma származású. A nyírpilisi általános iskolát a 2020-2021-es tanévtől a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Iskola Alapítványa vette át, új intézményvezető került az iskola élére. Az új érában kialakult egy következetes és elfogadott norma és követelményrendszer, ami egyértelmű és betartható a gyermekek és szülők számára is.

A vezetői szemléletváltásban a fenntartó maximálisan partner volt, illetve minden infrastruktúrális támogatást is megadott az iskolának. A pedagógiai módszerekben is léptek előrébb, de a nagyobb lépések még ezután következnek. A gyermekek fejlesztésében, tanulmányi felzárkóztatásában a Tutor Alapítvány működik közre, amely a járási Gyerekesély program keretében tudja ezt a fejlesztői támogatást (pszichológus, mozgásfejlesztő) nyújtani a nyírpilisi gyermekeknek. Az Alapítvány egy másik programmal, a Felzárkózó Települések program tevékenységeivel is kapcsolódik az óvodához, iskolához. Így, ha valamelyik gyermeknek nincs pl. megfelelő ruházata, felszerelése, akkor az alapítvány azonnal reagál a szükségletre, a hiányra. A gyermekek 97 %-a HHH-s. 27 gyermek került ebben az évben a pedagógiai szakszolgálati vizsgálatra. A differenciált oktatást ezért kiegészítik egyéni belső pedagógiai mentorálással is. Ez a többszörös odafigyelés azért fontos, mert a 2020-as járványhelyzet a nyírpilisi iskola helyzetét is jelentősen befolyásolta.

Felnőtt háziorvos heti 16 órában rendel Nyírpilisen, ebből az időtartamból fordít heti 2 órát a gyermekorvosi teendők ellátására. A településnek főállású védőnője van heti 40 órában, aki az iskola védőnői feladatokat is ellátja.

A nyírpilisi közösségben halmozódó megbetegedéseket, elváltozásokat a védőnői, háziorvosi szűréseken észlelik, azonban a gyermekeket sokszor hiába utalják be szakorvosi vizsgálatra, a szülőknek nem áll módjában őket elvinni. A leggyakoribb problémák közé tartoznak a mozgásszervi elváltozások (gerincferdülés, lúdtalp, bokasüllyedés, hanyag tartás), melyek inspekciós vizsgálattal könnyen kiszűrhetők és gyógytestneveléssel viszonylag hamar korrigálhatók.

A nyírpilisi család és gyermekjóléti szolgálatot a Kelet-Nyírség Többcélú Kistérségi Társulás által fenntartott Kistérségi Szociális és Egészségügyi Szolgáltató Központ Kihelyezett Irodája

biztosítja. A családsegítő kolléga két településen látja el feladatait, Nyírpilisen ezt heti 16 órában teszi. Az alaptevékenységein túl biztosít támogató szolgálatot, házi segítségnyújtást és jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is. A szolgálatnál Nyírpilist figyelembe véve jelenleg 1 fő dolgozik teljes állásban, viszont két települést lát el, ezért Nyírpilisen gyakorlatilag rész munkaidőben, 16 órában dolgozik. A családsegítő kolléga szociális szakképzettséggel rendelkezik és cigány származású.

Nyírpilisen – 2018. december 31-i állapot szerint – 131 veszélyeztetett helyzetű gyerek él, emellett 76 gyermek van védelembe véve. Ideiglenes hatályú elhelyezés nem történt, szakellátásban pedig 12 gyermek nevelkedik. 2019-ben 375 szegregátumban élő gyermekből 318 gyermek részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, akik közül 47-en hátrányos helyzetűnek, 271-en pedig halmozottan hátrányos helyzetűnek minősülnek.

Orvosi ügyelet a járásközpontban 11 km-re található, sürgősségi esetekben pedig általában mentőt hívnak vagy fuvarral oldják meg a bejutást a megyeszékhelyen, Nyíregyházán található kórházba.

A faluban élelmiszerbolt üzemel, azonban ruházati- vagy egyéb vegyesbolt, postahivatal, gyógyszertár, bankautomata nincs a településen. Községi ház és művelődési ház található Nyírpilisen, valamint elérhető a szélessávú internet és a nyilvános internet is (a községi ház közvetlen közelében).

2020-tól az MLSZ kivitelezésében elkészült kézilabda pálya méretű rekortán pálya áll a nyírpilisek, főként az oktatási intézménybe járó gyermekek rendelkezésére.

A térség legnagyobb foglalkoztatói

	A nyírbátori járás öt legnagyobb foglalkoztatója	Tevékenységi ágazat	Székhely	Foglalkoztatottak száma
1.	Coloplast Hungary Kft.	gyógyászati eszközök gyártása	Nyírbátor	4552 fő
2.	MSK Hungary Kft.	Fém tárolórendszerek gyártása	Nyírbátor	313 fő
3.	Diehl Aviation Hungary Kft.	Repülőgép alkatrészek gyártása	Nyírbátor	765 fő
4.	Tranzit-Ker Kft.	Baromfi feldolgozóipar	Nyírbátor	1062 fő
5.	Rosenberger Kft.	Autó alkatrészek gyártása	Nyírbátor	397 fő

A fenti cégek közül a nyírpilisek a Tranzit-Ker Kft. baromfifeldolgozó termelő tevékenységébe tudnak leginkább bekapcsolódni, mivel itt nincs szükség magasabb iskolai végzettségre, valamint napi bejelentéssel is alkalmaznak munkavállalókat, így heti rendszerességgel juthatnak munkabérhez.

Nyírpilisen mindössze három hivatalos vállalkozás működik, mindhárom 1-9 alkalmazottat foglalkoztató mikrovállalkozás. Ezen vállalkozások elsősorban a mezőgazdasági ágazathoz, kisebb részben a szolgáltatásokhoz és minimálisan az iparhoz kapcsolódnak.

A településen élő emberek jelentős részének jelentenek szezonális jövedelemszerzési lehetőséget az mezőgazdasági idénymunkák, amely során feketén foglalkoztatva epret, paprikát, paradicsomot, almát szednek, dohányt törnek vagy kukoricát címereznek. Az építőiparban is könnyen el tudnak helyezkedni nem hivatalos kőművesi segédmunkát vállalva, amelyet gyakran Budapest vonzáskörzetében, illetve a Balaton környékén végeznek.

Nyírpilis településen a gazdaságilag nem aktívak aránya 35%, míg a Nyírbátori járásban 23%, azaz másfélszerese a járási átlagnak.

Nyírpilisen a közfoglalkoztatásban résztvevők száma és a lakosságszámhoz viszonyított aránya igen magas. A keresőképes lakosság kb. 25-30 %-a közfoglalkoztatásban dolgozik. Ugyanez az arány jellemzi a regisztrált álláskeresőket is.

Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma *										
Nyírpilis Szabolcs- Szatmár-Bereg megye Nyírbátori járás	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022 01 - 2. hó
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	16	44	53	90	63	78	77	110	104	99
Országos közfoglalkoztatási program támogatása	1	1	2	3	3	3	3	3	5	5
Járásai startmunka mintaprogram támogatása összesen	67	73	114	88	70	66	69	70	68	70
-- Mezőgazdaság	-	44	72	56	65	66	69	69	68	70

-- Helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-- Szociális jellegű program	67	29	42	32	6	0	-	1	0	-
-- Egyéb startmunka mintaprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-- Magas hozzáadott értékű program	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mindösszesen	83	118	169	181	137	147	149	183	177	174
Közfoglalkoztatási mutató	17,44 %	23,98 %	32,69 %	32,38 %	24,53 %	26,54 %	26,31 %	31,86 %	30,26 %	29,62 %
Ellátásban nem részesülő álláskereső száma zárónapon	52	51	48	39	59	42	37	23	38	62
Álláskeresői ellátásban részesülő álláskereső száma zárónapon	4	2	5	8	9	8	6	7	9	21
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskereső száma zárónapon	86	74	37	36	52	66	67	40	46	86
Regisztrált álláskereső száma zárónapon	142	126	90	83	119	117	110	69	93	169
-- Ebből tartós álláskereső	55	31	18	8	16	34	33	9	5	31
Nyilvántartott álláskereső relatív mutatója	29,86 %	25,68 %	17,39 %	14,77 %	21,42 %	21,03 %	19,41 %	12,01 %	15,84 %	28,84 %
Munkavállalási korú (15-64 éves) népesség száma	477	492	516	559	557	554	566	575	586	586
1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	
11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%+	

<http://kozfoglalkoztatás.bm.hu/>

Közfoglalkoztatottak átlagos létszám adatai (fő);

<http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/>

A fejezet fő következtetései

Következtetések a település...

...térségi pozíciója tekintetében:

1. rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő

2. közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek a szolgáltatások, illetve a közelben elérhetőek, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el (ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel).

3. jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település és a szolgáltatások is elérhetőek

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

1. gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő.

2. billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb de kevesebb mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken.
3. jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része elköltözik a településről. A település lakossága jellemzően csökken.

1.2 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közművek rendelkezésre állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszhető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

Szilárd útburkolattal a település mellékutcai csak részben ellátottak. Azonban az aszfaltozott utak (Fő út, Károlyi út) is felújításra szorulnak.

A településen a vezetékes víz, az áram és a gázszolgáltatás elérhető, csatornarendszer azonban nem került kiépítésre. A háztartások 90 %-a érintett közműtartozással, ezért a szolgáltatók nagyon sok lakásban szüneteltetik a víz és áramszolgáltatást. Csak becslések vannak arra vonatkozóan, hogy pontosan hány lakásban és milyen közmű elérhető, de a legpozitívabb becslés szerint is kb. 25 házban érhető el vezetékes víz, 10 házban vezetékes gáz és legfeljebb 100 házban, az összes ingatlan 45 %-ában van áramszolgáltatás (legálisan). A főzést és fűtést a legtöbb helyen fatüzelésű kályhán, tűzhelyen (sparhelt, spór) oldják meg, vizet a közkútról visznek és illegálisan vételezik az áramot. Az áramszolgáltató rendszeresen megszünteti ugyan az illegális vételezést, de még aznap visszaakasztják a kampókat. A legóvatosabb becslés szerint is a 220 lakásból kb. 30-ban van legális áramvételezés, a többiben pedig illegálisan használják a villamosenergiát (kampózás). A házak 15 %-ában rossz állapotúak a fali villamosvezetékek és a tető. A folyamatos beázás okozta vizes falak miatt a kampózással az ott élő családok folyamatosan életveszélynek teszik ki magukat.

A település önkormányzata 2018. évben 4 háztartás részére nyújtott adósság tanácsadást és szintén 4 háztartás részesült adósságkezelési szolgáltatásban.

A CSOK keretében három család tudta a házat felújítani. Ezekből egy esetben először a tulajdonviszonyokat kellett tisztázni, hogy elindulhasson a támogatás igénylése.

Eladó ingatlan jelenleg nincs a településen.

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

1. az egész település szegregátum

2. a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét kiteszik,
3. településen belül a szegregált részek a település jelentősebb, de kevesebb mint felét teszik ki,
4. településen belül csak kisebb szegregált részek vannak,
5. a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el,
6. nincs szegregált rész a településen

1.3 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

A nyírpilisi önkormányzat által elnyert pályázati támogatások, infrastruktúrális és lakhatási fejlesztések 2013-2020 között

Projekt címe	Projekt száma	Elnyert összeg
Komplex fejlesztés Nyírpilisen	EFOP-1.6.2-16-2017-00052	197.966.000Ft
Komplex fejlesztés Nyírpilisen	EFOP-2.4.1-16-2017-00070	200 millió Ft

A Nyírpilisi Menő Manó Óvoda infrastrukturális fejlesztése	TOP-1.4.1-15-SB1-2016-00048	23.929.975 Ft
Egészségház fejlesztése Piricse és Nyírpilis Községben	TOP-4.1.1-15-SB1-2016-00066	59.998.047 Ft
Többfunkciós Közösségi Tér kialakítása és Nyírpilisi közösségi ház és Polgármesteri Hivatal felújítása	VP-7.2.1-7-4-1-1-16	90.315.007 Ft

Nyírpilisen 2021. decemberében 6 család, azaz 42 fő költözött be a komplex telep program szociális bérlakásaiba. A legnagyobb mélyszegénységből költöztettek be családokat, akikről még nem derült ki, hogy tudják-e majd fizetni a bérleti díjat és a rezsit. Ugyanis 2022. júniusától kell majd a lakhatással kapcsolatos a kötelezettségeket (bérleti díj, rezszi) fizetni, eddig az önkormányzat finanszírozta ezeket a kiadásokat. A beköltözők azt az ingatlant, amiben korábban éltek, már eladták. A projekt keretében egy mentor foglalkozik a szociális bérlakásokban élő családokkal.

A projekt egyik fontos program elemlében a Csillagpont napi működtetésében vannak fennakadások.

A szociális bérlakásokba beköltözőket nem fogadták megfelelő állapotok. Van olyan ház, ami már penészedik, illetve nem minden beígért háztartási eszköz került beépítésre.

A beköltöző családok nem tudják a lehetőségeiket megfelelően használni, mivel ebben nem kapnak megfelelő támogatást. (pl. Nem értik a háztartási gépek működését, így nem is használják, télen 25-30 fok volt a lakásban.)

Képzések is zajlottak a komplex telep program projekt képzésben, férfiaknak és nőknek is. Ezek alap munkakompetenciákat fejlesztő, helyben megvalósuló képzések voltak pl. mezőgazdasági, és háztartás vezetési területen. Utóbbit nagyon kedvelték a nyírpilisi asszonyok, szívesen főztek, takarítottak, ültettek virágot a képzés keretében.

Krízislakás kialakítása

2021. augusztusában kialakításra került egy szociális krízis lakás az Magyar Máltai Szeretetszolgálat részéről.

Korábban három ingatlan vásárolt az MMSZ, amiből a Jelenlét programot működtető Tutor Alapítvány egy BK szemléletű Babaházat alakítottak ki, egyből alakítottak ki egy krízisházat, és egy felújításra vár. Egy telek vásárlása a kedvező elhelyezkedése miatt történt meg.

A krízisház 70 nm-es, egy család lakik benne, 4 gyermek és 2 felnőtt. A házuk életveszélyes volt, amiben éltek, ami egy adott pillanatban majdnem összeomlott, és az életveszélyes

helyzet eszkalálódásának a napján át is költöztették a családot a Jelenlét program munkatársai a krízisházba.

A beköltöző családdal végzett szociális munka során a Jelenlét program munkatársai azt tapasztalták, hogy a család nem használja a gázkonvektort sem fűtésre, illetve a vezetékes gázt sem főzésre. A cserépkályhával fűtenek és a palackos gázzal működtetik a gáztűzhelyt. A konvektoros fűtést azért nem használják, mert félnek a költségeitől, nem tudják kiszámítani, mennyit kellene fizetni, a cserépkályhába a tüzelőt ők gyűjtik össze, ami így ingyen van. A család belső wc-t sem használja. Ezen a téren a roma családokat működtető hagyományok befolyásolják őket. Jellemző ugyanis egyfajta szegénylősség a roma férfiak és nők között a benti mosdóhasználat kapcsán, ezért inkább a kint wc-t használják.

A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

A nyírpilis önkormányzat tisztában van azzal, hogy a lakhatási problémákat kezeljék, pl. tisztító festés, tetőjavítás, azaz az állagmegórással tudjanak foglalkozni. Sajnos kimondottan ilyen célokra nem találnak forrást.

A szociális bérlakás programban kibővítésén, illetve krízis lakás kialakításán vagy építésében folyamatosan gondolkodnak, mivel a településen élő családok szociális helyzete nagyon indokolná ezeket a lakhatási megoldásokat. Az egy másik kérdés, hogy inkább csak az infrastruktúra kialakítását tartják szem előtt, az ehhez szükséges segítő, mentoráló munkára már sokkal kevesebb figyelmet fordítanak.

1.4 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám

csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

A nyírpilisiek nem mobilisak, emellett nagyon összetartóak is, és egy lakhatási krízis esetén is inkább összeköltöznek még többen, minthogy elköltöznének más településre. A beköltözés nem jellemző a településre, és nem nyírpilisi származású párok, családok végképp nem jelennek meg a településen beköltözési szándékkal.

Az összeköltöző családok a zsúfoltságot úgy enyhítik, hogy a házon új ablak és ajtónyílásokat nyitnak, amelyek azonban ház statikai állapotára negatív hatással lesznek, hozzájárulva a ház állapotának romlásához.

Az önkormányzatnak szándékában áll a lakhatási problémák enyhítése, azonban a javítási munkálatokhoz szükséges anyagi forrásokat nem tudja megteremteni.

A szegregációs élethelyzetből adódó lakhatási problémákat az európai uniós forrás elérésével és 5 szociális bérlakás építésével enyhítette a helyi önkormányzat. Az ide beköltöző családok szociális munkával történő támogatását azonban már nem tartja olyan hangsúlyosnak, így kérdéses a beköltözött családok hosszútávú benntartása a bérlakásokban.

A Felzárkózó Települések programban az Magyar Máltai Szeretetszolgálat tulajdonába került ingatlanban a Tutor Alapítvány krízisházat alakított ki, amelybe egy család a saját ingatlanában bekövetkezett életveszély miatt be is költözött. Velük a Jelenlét program munkatársai folyamatos segítői kapcsolatban vannak.

A fejezet fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

1. a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja
2. a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktus forrást lát benne), de ha kontrolálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne

3. a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztés eszközét látja benne

2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idegymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

A nyírpilisek a nyírbátori Tranzit-Ker Kft. baromfifeldolgozó termelő tevékenységébe tudnak leginkább bekapcsolódni, mivel itt nincs szükség magasabb iskolai végzettségre, valamint napi bejelentéssel is alkalmaznak munkavállalókat, így heti rendszerességgel juthatnak munkabérhez.

A településen élő emberek jelentős részének jelentenek szezonális jövedelemszerzési lehetőséget az mezőgazdasági idegymunkák, amely során feketén foglalkoztatva epret, paprikát, paradicsomot, almát szednek, dohányt törnek vagy kukoricát címereznek, illetve gombát, gyógynövényt gyűjtenek. Az építőiparban is könnyen el tudnak helyezkedni nem hivatalos kőművesi segédmunkát vállalva, amelyet gyakran Budapest vonzáskörzetében, illetve a Balaton környékén végeznek. Ez utóbbi munkavállalást a Covid járvány jelentősen visszavetette, főként 2020-ban.

Nyírpilis gettósodó település, a településen a roma lakosság aránya 95 %. Az itt élők 85 %-a halmozottan hátrányos helyzetű, azaz alacsony jövedelemmel és iskolai végzettséggel rendelkeznek, valamint lakhatási problémái (rossz lakáskörülmények, tisztázatlan tulajdonviszonyok) is vannak. Az állandó népesség az elmúlt három évben növekvő tendenciát mutat, és igaz ez a 14 év alatti korosztályokra is.

Legfőbb szociális és egészségügyi problémák Nyírpilisen:

A következő problémákkal találkozhatnak a helyi segítő szakemberek, amelyek véleményük szerint szinte minden nyírpilisi családra jellemzők:

- Életviteli problémák: nincs napi rutinja a családoknak, amihez az óvodába, iskolába járó gyerekek igazodni tudnának. Éjszaka vannak ébren, tévéznek, buliznak, így nappal alszanak, és mivel a felnőttek nem ébrednek reggel, így a gyerekek nem jutnak el pl. az óvodába, illetve elkésnek az iskolából.
- A családi, kapcsolati konfliktusok nagyrészt abból erednek, hogy mindenki rokon mindenkivel. Gyakori ok a konfliktusokra az irigység, a pletyka. A zárt közösségben azonban az összetartás kevésbé van jelen.

- A családon belüli bántalmazás áldozata a nő. Nemcsak fizikai bántalmazásról beszélünk, hanem a nők szabad döntéshozásának megakadályozásáról. Nem dönthetnek pl. a fogamzásgátlás mellett, mert a férfi nem engedi. A közösség értékrendje szerint addig férfi a férfi és addig nő a nő, amíg tudnak gyermeket nemzeni, ha ez a nő mentális és testi egészségét veszélyezteti, akkor is.
- A lelki elhanyagolás, illetve a lelki bántalmazás nagyon sok családban jelen van, ennek ugyancsak a nők, illetve a gyermekek az elszenvedői.
- Az oktatási, nevelési elhanyagolás legfőbb megnyilvánulása az, hogy Nyírpilisen az óvodába járás nagyon esetleges. A beíratott 62 fő óvodáskorú gyermek kb. harmada jár rendszeresen óvodába. (A felnőttek kényelmi szempontjai határozzák meg azt, hogy elviszik-e a gyermeket óvodába vagy nem.) Az iskolában a fenntartóváltás óta javult a helyzet. Szinte alig van már igazolatlan hiányzás, és erősödött a gyermekek körében a rendszeres iskolába járási kedv.
- Jellemzőek a szocializációs lemaradások, amit az is okoz, hogy nagyon rendszertelen az óvodába járás, ami az iskolaérettséget is jelentősen visszaveti. Sokan mennek iskola éretlenül iskolába, és ezt a hátrányt megfelelő fejlesztés hiányában végig görgetni fogják maguk előtt.
- A gyermeknevelési problémák egyre gyakoribbak. A szülői kompetenciák nem megfelelőek. Akár már óvodáskorban is előfordul, hogy a gyermek irányítja a szüleit. Illetve gyakori, hogy a nagyobb gyermekre van a kisebb testvér nevelése, gondozása bízva.
- A szenvedélybetegség területén az alkoholizmus vezető probléma, de jelen van a településen egyre erősebben a dizájn drogokra épülő kábítószerfogyasztás és terjesztés is.
- A településen élők legnagyobb problémája az anyagi, megélhetési probléma. Kb. 20.000.-Ft /hó a családokban az egy főre eső jövedelem. Ez a családtámogatási ellátásokból, a közmunkából és vagy az idénymunkából áll össze.
- Az uzsora nagyon komolyan jelen van a településen, ami jelentősen megnehezíti a családok életét.
- A lakhatás esetében a leromlott, több esetben életveszélyes állapotú házak, illetve a többgenerációs együttélés, és az ebből rossz életkörülmények a jellemzők.
- A másik nagy problématerület, amivel a helyiek küzdenek, az az eladósodás. Ennek oka egyrészt, hogy a különböző szolgáltatóktól, intézményektől érkező leveleket sokszor figyelmen kívül hagyják, és a bírságok, a befizetési kötelezettségek egyre nőnek. A másik a különböző rövidlejáratú, és magas kamatú kölcsönök felvétele egyes

penzügyi szolgáltatóktól, vagy a helyi uzsorástól. Az adósságkezelésre külön figyelmet is fordít a Felzárkózó Település program.

- A bürokratikus rendszerekben történő eligazodásuk nagyon nehézkes. A segítő szakemberek munkájának jelentős részét teszi ki a szociális és egyéb ügyintézkésekben való segítségnyújtás: igénylések, hivatalos levelek értelmezése és megválaszolása stb.
- A földrajzi ismereteik korlátozottak. Sokan csak a szomszédos Piricsét, vagy a 11 km-re található járási székhelyt ismerik, nem is igazán jártak még azon túl. Ez pl. korlátozza a gyermekek továbbtanulását is, mert aki nem Nyírbátorba szeretne menni, hanem Mátészalkára, vagy Nyíregyházára, őt nem engedik a szülei a távoli, veszélyes ismeretlen világ miatt.

2019-ben indult el a településen a Felzárkózó Települések program keretében a Tutor Alapítvány jelenlét programja. A program központjaként működő Jelenlét Pont a Hajnal utca 29. szám alatt található.

A nyírpilisi **Jelenlét program szolgáltatásai és tevékenységei** a településen.

- Adósságkezelés
- Közmosoda
- Rágcsáló és rovarirtás
- Kiskert, tankert, mintakert program
- Munkaerőpiaci mentorálás
- Lakhatási program (komfortfokozat növelés és életveszélyes házak javítása) A program keretében tetőjavítás, nyílászárócsere, földem és tűzfaljavítás, festés, aljzatbeton, melegburkolás (linóleum) 67 esetben történt a településen.
- Sportfoglalkozások (karate és futballedzések)
- Szimfónia program (hangszeres zenetanítás)
- Egészségügyi szolgáltatások (Vénynélküli gyógyszerek biztosítása: lázcsillapító, köptető, kötszer biztosítása. Háziorvossal történő kapcsolattartás, gyógyászati segédeszközök biztosítása: légzésfigyelő, inhalátor, infralámpa.)
- Adományozás (tartós élelmiszer adományozása az Élelmiszerbankkal való együttműködés kapcsán. Ruha, játék és tisztasági és tisztálkodási szerek folyamatos, szükség szerinti adományozása.)

- Szociális ügyintézés
- Krízis alap működtetése
- Együttműködés a jelzőrendszeri tagokkal
- Együttműködés a járási Gyerekesély programmal és a MMSZ Iskola Alapítvány által működtetett helyi általános iskolával, és az önkormányzati fenntartású óvodával.

2021-ben indult a Fókuszban a gyermek, európai uniós finanszírozású projekt szintén a Tutor Alapítvány megvalósításában.

Nyírpilisen három fő családmentor 80 családdal dolgozik, és ezen a településen van védőnői segítő is. A családmentorok fő feladata, hogy segítséget nyújtsanak a gyermekek nevelésével és gondozásával kapcsolatos kérdésekben, A babacsomag, és kismama csomagot minden gyermeket váró és szülő kismama kaphat a településen. Alkalmanként nagytestvér csomagot is biztosít a program az idősebb gyermek számára. Gyermek és kismama vitaminokat rendszeresen kapnak a kisgyermekes családok. A Mocorgó csomag a mozgás lemaradásban segít differenciáltan. A lakhatási körülmények javítása is többek között a program célja, amelynek keretében a leromlott állapotú lakóházak javításában is segítséget nyújtanak a kisgyermeket nevelő családoknak pl. ajtó, ablak csere, tetőjavítás keretében.

A program keretében került kialakításra a Babaház, ami egy Biztos Kezdet Gyermek Ház jellegű szolgáltatás. a Babaház hétfőtől péntekig 9 és 12 óra között van nyitva és várja a kisgyermekes nyírpilisi anyukákat és apukákat 0-3 év közötti gyermekeikkel.

A Fókuszban a gyermek program szolgáltatásai a Babaházban:

- Szabad játszás
- Várandós anyukák egészséges táplálkozását elősegítő főzőklub
- Ringató – Zenés, mondókázós program
- Adósságkezelés
- Mozgásfejlesztés
- Gyógytornász
- Adományozás
- Elsősegélyoktatás
- Energiatakarékossági szemléletformálás
- Kinti játszótér (Ami az egyetlen játszótér a településen)

- Fejlesztő szoba

A fejezet következtetései

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok:</u> hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	120
<u>Minimális öfenntartó képességgel rendelkező családok:</u> megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	60
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok:</u> viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	60

3 A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlés, uzsora bérlés, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakóúrsági viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

Nyírpilisen jelenleg nincsenek üres és eladó ingatlanok. Egy házban jellemzően kettő három háztartás él együtt. Előfordul, hogy 40-50 nm-en 13-15 fő lakik, és folyamatosan nő a gyermeklétszám. A házak állapota nagyon leromlott, mert a házak vályogból vannak, illetve sok háznál rossz a tető, a beázások pedig felgyorsítják a házak állapotának leromlását. De a saját házalakítások is rongálják a ház állapotát, pl. ajtót, ablakot vágnak pl. áthidaló nélkül. Ezzel a családok szeparációját szeretnék megoldani. Legalább 4 olyan épület van a településen, amire a statikus szakértő azt mondta, hogy életveszélyes, de sajnos ezekben még most is élnek. A házak többsége még toldozgatható, javítható, de igen nagy költséggel. A javítás költsége minden esetben nagyobb lenne, mint az ingatlan teljes értéke.

A szegregátumokra jellemző kockás papíros egymás közötti adás-vétel, illetve csere-bere zajlik a lakosok körében. Ami Nyírpilisen specifikus, hogy leginkább hármass csere zajlik. A Jelenlét pont munkatársa szerint meglepő módon nincs ebből konfliktus. A Jelenlét program a Lechner adatbázisban ellenőrzi időnként, ha ügyintézés miatt szükséges, a valódi tulajdonviszonyokat. Ez a fajta adásvétel helyiek részvételével zajlik, kívülről nem jellemző a házvásárlás. Egy-két családra jellemző az időszakos vándorlás, de ők, amikor visszatérnek, a családjukhoz költöznek vissza.

A fejezet célja, fő következtetései

A Tutor Alapítvány Jelenlét programjának munkatársai 2019 óta folyamatosan mérik fel Nyírpilis ingatlanjait, illetve azok állapotát, így az alábbi táblázat a 2022-es aktuális helyzetet mutatja.

Lakóházak állapota	db	Felújításra szorul	Jó állapotú	Üres ház	Üres telek
Életveszélyes, lakhatatlan	2	1			
Életveszélyes	4	2			
Teljes felújítás	6	7			
Felújításra szorul	58	85			
Felújítás alatt	5	1			
Kunyhó	2				
Jó állapotú ház	78		65		
Tanya, használatban van	1				
Jó állapotú, üres ház	7				
Üres ház, javításra szorul	1				

Üres ház	4			7	
Üres telek	48				45
Szántó föld	2				
Intézmények	5				
Rossz állapotban lévő házak	18				
Nincs információ a ház állapotáról	14	96	65	7	45
Összes lakóépület	255				

4 A lakhatási beavatkozási terv

4.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

Nyírpilis szegregált település, növekvő lakosság számmal, amely a születések számának növekedésének az eredménye. A településen csak néhány család és egyedülálló idős ember kivételével csak halmozottan hátrányos roma családok élnek, amelyek a következő problémákkal küzdenek:

- A nyírpilisi felnőtt lakosságot az alacsony iskolai végzettség jellemzi.
- A középiskolát elenyészően kevesen fejezik be.
- A gyenge munkaerőpiaci kompetenciák miatt főként az alacsony jövedelmet biztosító közfoglalkoztatásban és az idénymunkában vesznek részt a munkaképes felnőttek. A nyílt és legális munkaerőpiacon való munkavállalást kevesen választják.
- A lakhatási körülmények nem megfelelők: a házak állaga leromlott, a fűtés a hidegebb időszakban nehezen megoldott, több háztartásban zsúfoltan élnek. Ezek a körülmények előidézik az elégtelen higiénéből eredő betegségeket, fertőzéseket.
- A házakat zsebszerződésekkel „adják-veszik” sokszor hármas konstrukcióban, ami zavarossá teszi a tulajdonviszonyokat, és így a különböző lakhatási támogatások igénybevétele emiatt is akadályozott.
- Az áramlopás is tetten érhető a községben, bár az Jelenlét program számos erőfeszítés tett és tesz az adósságrendezésre, hogy lehetőség legyen előre fizetős mérőórák felszerelésére.

- A családok mobilitási képessége alacsony, és bár közel van a járási székhely, mégis kevésbé tudják igénybe venni a Nyírbátor nyújtotta lehetőségeket a szolgáltatások és az oktatás tekintetében.
- Az uzsora, a kamatos kamat jelen van Nyírpilisén. Sok családnál egy bizonyos ponton nulla jövedelem marad az adósságok lefogása után. Emellett egyéb, pl. rezsizartozások és adósságok is terhelik a nyírpilisieket.
- Az alkohol és a drog okozta addikciók és az ezzel járó agresszív viselkedés főként a fiatal és felnőtt férfiak között jellemzők.
- A településen élő roma gyermekek szinte mindegyike rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül.
- A hátrányos helyzetű családokban gyakori a gyermekek érzelmi és fizikai elhanyagolása.
- A fiatalok terheség elfogadott a roma közösségben, ennek megfelelően minden évben több ilyen eset is előfordul.
- A tanulási motiváció jellemzően alacsony, amin azonban az elmúlt két tanévben a Máltai Szeretetszolgálat által átvett iskolában bekövetkezett pedagógiai szemlélet változás sokat javított.
- Az óvoda rendszeres látogatása a gyermekek egy részére jellemző csak, ezért az iskolaérettség jelentős késést szenved a 6 éves gyermekeknél.

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva

Családtípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
Lakástípusok					
azonnali életveszélyt jelentő lakás	3	0	0	3	3
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	21	0	0	21	21
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető	70	22	0	92	92

(5-10 év)					
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	4	38	28	70	70
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen	98	60	28	186	186
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	98	60	28	186	186

4.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és priorizálási szintek leírása (2 oldal)

A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutatkozó nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.

Az uniós finanszírozású szegregált élethelyzet megszüntetését célzó komplex telep program által megépített és átadott szociális bérlakásokba történő költöztetés túl nagy lépés volt a mélyszegénységben élő nyírpilisi családoknak. Néhány hónap után többen azt nyilatkozták, hogy inkább maradtak volna a régi házban. Ez a vágyuk ráadásul már nem kivitelezhető, mert eladták ezeket az ingatlanjaikat. A beköltözött családok a bérleti díjat kidobott pénzként értékelik, érzékelik.

A településen eddig három család használta ki a falusi CSOK-ot, házfelújítás történt ennek keretében. Ugyanakkor a rendezetlen tulajdonviszonyok jelentősen nehezítik az lakáscélú támogatások igénybevételét. Emellett a helyi lakáspiac stagnál, vásárolni nagyon nehezen lehet ingatlant településen.

Amennyiben további szociális bérlakások építésére lenne lehetőség a helyi Jelenlét Program vezetője szerint reálisan 3-5 bérlakás lenne még reális. Azonban mindenképpen szociális munka támogatással tudná csak elképzelni a házak működtetését, a szociális bérlakásokba költöző családok mobilizálását és a lakhatási felzárkóztatását. Szerinte külön szakember kellene erre, olyan, aki csak a szociális bérlakás programba bevont családokkal foglalkozik, és nem csak a beköltözés után, hanem már jóval előtte is.

A többi háztartás esetében a meglévő házak felújítására, állagmegóvására (nyílászáró cserék, az aljzatok burkolása, tető, tűzfaljavítás, festés, ereszcsonna pótlás) fordítana forrásokat inkább, főként azoknál a családoknál, akik nem állnak még készen a szociális bérlakásba történő költözésre. Ez utóbbi szám igen magas, mivel tulajdonképpen a település majdnem egészét érinti.

A családok adósságkezelése az egyik alapfeladat, mivel az évek óta jellemző eladósodás jelentős gátat szab az előre lépésnek, és a most felnövekvő gyermekek sorsát is determinálja.

A munkaerőpiaci képességek fejlesztése a másik kulcs a továbblépéshez, a fejlődéshez. A közfoglalkoztatás és az idénymunkától való függés alacsonyan tartja a családok jövedelmeit, ami újabb és újabb adósság spirálhoz vezet.

A munkaerőpiacon történő részvétel alapfeltétele pedig a képzettség szintjének emelése, amely elérésének realitása már az óvodában elkezdődik és az iskolai oktatásban folytatódik. Emiatt a helyi oktatási intézmények hatékonyságának emelése az alapvető záloga a megfelelő munkaerőpiaci kompetenciák kialakulásának.

4.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.

A lakhatási beavatkozási terv főbb lépései Nyírpilisen:

- Intézményi (oktatási intézmények, önkormányzat) és program (Jelenlét program, uniós felzárkóztató projektek) együttműködések fejlesztése a településen élő családok élethelyzetének javítása és felzárkóztatása érdekében.
- A szociális bérlakás program településszintű elfogadásának fejlesztése Nyírpilisen.
- Az önkormányzat és a Jelenlét program lakhatási programjának összeegyeztetése.
- Az igények és a lehetőségek alapján további szociális bérlakások építése a településen.
- A hátrányos helyzetű családok adósság és jogi problémáinak kezelése.
- Törekedni kell a nyírpilisi ingatlanok tulajdonviszonyainak rendezésére.
- A településen élő családok akut szociális problémáinak feltárása és lehetőség szerint kezelése.
- A munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztése, az alacsony jövedelmű, főként közfoglalkoztatásban dolgozó munkavállalók legális és nyílt munkaerőpiacra történő kivezetése.
- A leromlott állagú ingatlanos folyamatos felmérése, a javításokhoz szükséges feltételek megteremtése (anyag, eszköz és szakember).
- Az egyéni tulajdonban lévő leromlott ingatlanokon állagjavítási munkálatok elvégzése, a tulajdonosok tevőleges bevonásával.

- Segítői mentorálással folyamatos karbantartási munkálatok elvégzése a tulajdonosok által, az érintett ingatlanok esetében.
- A lakhatási szociális munka elvégzésére szociális munkás szakember biztosítása.
- A lakhatási beavatkozással érintett családok mentorálása, szociális munkával történő támogatása.
- A nyírpilisi szociális bérlakás program bérlői szabályrendszerének folyamatos gondozása, aktualizálása.
- A bérlakás programba bevont családok mentorálása, a helyi Jelenlét program szolgáltatásaiba és programjaiba történő bevonása.
- A nyírpilisi családok számára közösségformáló programok szervezése a Jelenlét Program aktív részvételével.
- A szociális bérlakás programba bevont családok közösségfejlesztése, a szomszédsági együttműködések kialakítása.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	3	2	0	5
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	4	2	0	6
Túlzúfolt lakásból szétköltöző család költözik be	2	2	0	4
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	0	0	0	0
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a	3	1	1	5

program megveszi a megüresedett lakást				
Összesen	9	5	1	15

4.4 Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet megtenni.

Felhasznált irodalom:

Tutor Alapítvány a Betegek és Szegények Megsegítéséért: Települési szociális diagnózis - Nyírpilis